

FONDOVI RIZIČNOG KAPITALA U VRIJEME KRIZE

TEKST: *Orhideja Gjenero*

Rizični kapital povezuje višak sredstava na tržištu kapitala (investitore) s potrebama za kapitalom (investicijama) koje imaju tvrtke i/ili projekti s visokim ekonomskim potencijalom. Osnovna distinkcija je u tome što takve investicije, uobičajeno, nisu dostupne investorima putem burze, odnosno u tome što poduzetnici ne mogu osigurati ovu vrstu potrebnog vlasničkog kapitala u banci ili putem otvorenih investicijskih fondova ili mirovinskih fondova. Rizični kapital može poslužiti za ulaganje u nove proizvode i tehnologiju, povećanje obrtnog kapitala, kupnju drugih tvrtki, jačanje bilance ili promjenu vlasničke strukture.

NAČIN RADA

Pojmovi *Private Equity* i *Venture Capital* (VC) često koriste kao sinonimi, iako je *Venture Capital* podvrsta privatnog financiranja. U SAD se pojam "*Venture capital*" odnosi samo na investicije rane faze i razvoja kompanije. Osim financijskih sredstava, fondovi rizičnog kapitala tvrtkama u koje ulažu osiguravaju i kvalitetni menadžment, tehničku i savjetodavnu pomoć, a početno ulaganje pomno prate kroz kontrolu ostvarenja poslovnog i financijskog plana. Izlaz investitora iz kompanije, nakon isteka planiranog roka investiranja, postiže se izlaskom tvrtke na burzu, pronalaženjem novog strateškog partnera ili prodajom udjela prvobitnom vlasniku tvrtke. U slučaju neuspjeha tvrtke *private equity* investitori uobičajeno snose rizik kao i ostali vlasnici/dioničari.

KRETANJA FONDOVA RIZIČNOG KAPITALA

U trogodišnjem razdoblju koje je prethodilo kriznoj 2008. godini industrija rizičnog kapitala poslovala je u okruženju obilježenom snažnom ekonomijom, rastućim korporativnim profitima te visokom razinom povoljnih kredita. Usporavanje investicijskih aktivnosti započelo je u drugoj polovici 2008. godine kao posljedica nelikvidnosti i smanjene tolerancije prema riziku investitora uslijed pada vrijednosti dioničkih tržišta. Mnogi fondovi rizičnog kapitala zabilježili su snažan pad vrijednosti cijena svojih dionica te se suočili s otpisom vrijednosti dijela portfelja. Unatoč financijskoj krizi i padu investicija rizičnog kapitala, priljevi

sredstava zabilježili su pad od samo 8% u 2008. godini u odnosu na 2007. godinu te su iznosili 450 milijardi dolara, prvenstveno kao rezultat relativno snažnih priljeva početkom 2008. godine. Međutim već u 2009. godini razina prikupljenih sredstava pala je za dvije trećine na 150 milijardi dolara zadržavši se na toj razini i u 2010. godini, što je najniži godišnji iznos od 2004. godine. Prema procjeni analitičke kuće *TheCityUK*, u 2009. godini fondovi rizičnog kapitala uložili su 91 milijardu dolara globalno. U usporedbi s rekordnom 2007. godinom, u 2009. godini zabilježili su smanjenje investicija od čak 80%. Krajem 2010. godine ukupna imovina pod upravljanjem fondova rizičnog kapitala iznosila je 2,4 trilijuna dolara, što je na razini 2008. godine. Sredstva raspoloživa za ulaganja činila su krajem 2010. godine oko 1 trilijun dolara odnosno 40% ukupne imovine pod upravljanjem ovih fondova.

VODEĆI CENTRI ULAGANJA

Iako je tijekom kriznih godina industrija rizičnog kapitala zabilježila značajan pad aktivnosti, ostala je važan izvor financiranja poduzećima u osnivanju i ranoj fazi razvoja, kao i poduzećima u financijskim poteškoćama. SAD je najveći i najrazvijeniji centar rizičnog kapitala u svijetu, a slijedi ga Velika Britanija kao vodeći centar u Europe. Porasla je važnost regije Azija Pacifik i tržišta u razvoju, posebice Kine, Singapura, Južne Koreje i Indije, velikim dijelom zbog manjeg utjecaja ekonomske krize na ova tržišta i boljih izgleda za gospodarski rast.